Startbijeenkomst Verkenning netten op zee 2024-2030

Op 12 april 2018 is in het WTC Rotterdam een startbijeenkomst gehouden over het onderwerp Verkenning netten op zee 2024-2030. Tijdens deze bijeenkomst zijn de verschillende opties, regio's en tracés besproken voor het aan land brengen van de elektriciteit die geproduceerd gaat worden met de windturbines die (naar verwachting) in de periode 2024-2030 gebouwd gaan worden op de Noordzee. In dit document wordt verslag gedaan van deze bijeenkomst.
De bijeenkomst is georganiseerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in opdracht van het ministerie Economische Zaken en Klimaat (EZK) en in samenwerking met TenneT. Aan de bijeenkomst hebben circa 60 genodigden deelgenomen. Hieronder waren deelnemers uit het bedrijfsleven, de energiesector, de verschillende overheden, de kennissector en verschillende maatschappelijke groeperingen.

Tijdens de startbijeenkomst hebben deelnemers aandachtspunten, belangrijke aspecten, kansen en bedreigingen kunnen noteren op een "tafelkleed" en naar aanleiding daarvan het gesprek kunnen voeren. Deelnemers hebben daarbij onderling veel informatie kunnen uitwisselen. Er zijn verschillende opmerkingen gemaakt ten aanzien van:
- de ruimtelijke aspecten;
- de aspecten die raken aan de langere termijn / toekomstige ontwikkelingen;
- de procesgang en de wijze waarop mensen betrokken willen worden.

In onderstaande "woordenwolken" wordt in trefwoorden aangegeven welke onderwerpen zijn besproken. De grootte van het trefwoord geeft aan hoe vaak dit woord is opgeschreven door de deelnemers op het tafelkleed. De toelichting op de woordenwolk geeft een impressie van het gesprek.

De resultaten van de startbijeenkomst zijn ook vertaald in een aantal onderzoeks- en kennisvragen. Deze zullen worden meegenomen in het vervolgproces en tijdens vervolg bijeenkomsten weer aan de orde komen.

De ruimtelijke aspecten

Over de ruimtelijke aspecten werd benadrukt om in een zorgvuldig en open planproces de belangen van de omgeving en de kansen en bedreigingen die er zijn goed mee te wegen. Het werd gewaardeerd dat dit proces nu al in een vroeg stadium van de besluitvorming is ingezet. Gevraagd is om aandacht te besteden aan gemeenschappelijke belangen (joint fact finding) en om de ruimtelijke gevolgen vroegtijdig in beeld te brengen.
Er zijn door de aanwezigen suggesties gedaan voor diverse aanlandlocaties (o.a. Den Helder en Maasvlakte) en er zijn namen genoemd van partijen die een groot belang hebben bij afname van energie (o.a. Tata Steel, Chemelot, IJmond, datacentra Hollands Kroon, Agriport, Moerdijk, en de link naar Port of Amsterdam, Maasvlakte, Rotterdam, Randstad). Gevraagd is om aandacht te besteden aan het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van elektriciteit.
Daarbij is de noodzaak voor een integrale afweging van belangen (o.a. Natura-2000, leefbaarheid, leefomgeving, landschap, Stelling van Amsterdam, waterwingebieden, cultuurlandschappen, zichtlijnen) onder de aandacht gebracht.
Aandacht werd ook gevraagd voor lopende processen zoals de “regionale energie en klimaat strategieën” en de omgevingsvisies van provincies en gemeenten. Met deze processen kunnen (inhoudelijke) verbanden worden gelegd en kan een meerwaarde worden gecreëerd (o.a. met warmtenetten, lokale klimaattafels, Green Deal Participatie enz.).
Er is gewezen op diverse bedreigingen (zeezoogdieren, morfologie/vertroebeling, ecologie, visserij) en de risico’s voor het NIMBY-effect (not in my backyard).
Tot slot is er gewezen op lokale kansen: Groningen Innovatiegebied, waste to chemicals (hergebruik van afval), kansen voor natuurontwikkeling (oesterbanken, onderwaternatuur, algen/wierteelt, EHS, buisleidingenstraten) kansen voor hergebruik van het bestaande gasnet, en de werkgelegenheidsimpuls die er regionaal op de aanlandlocaties kan ontstaan.

De Toekomst gerelateerde opmerkingen

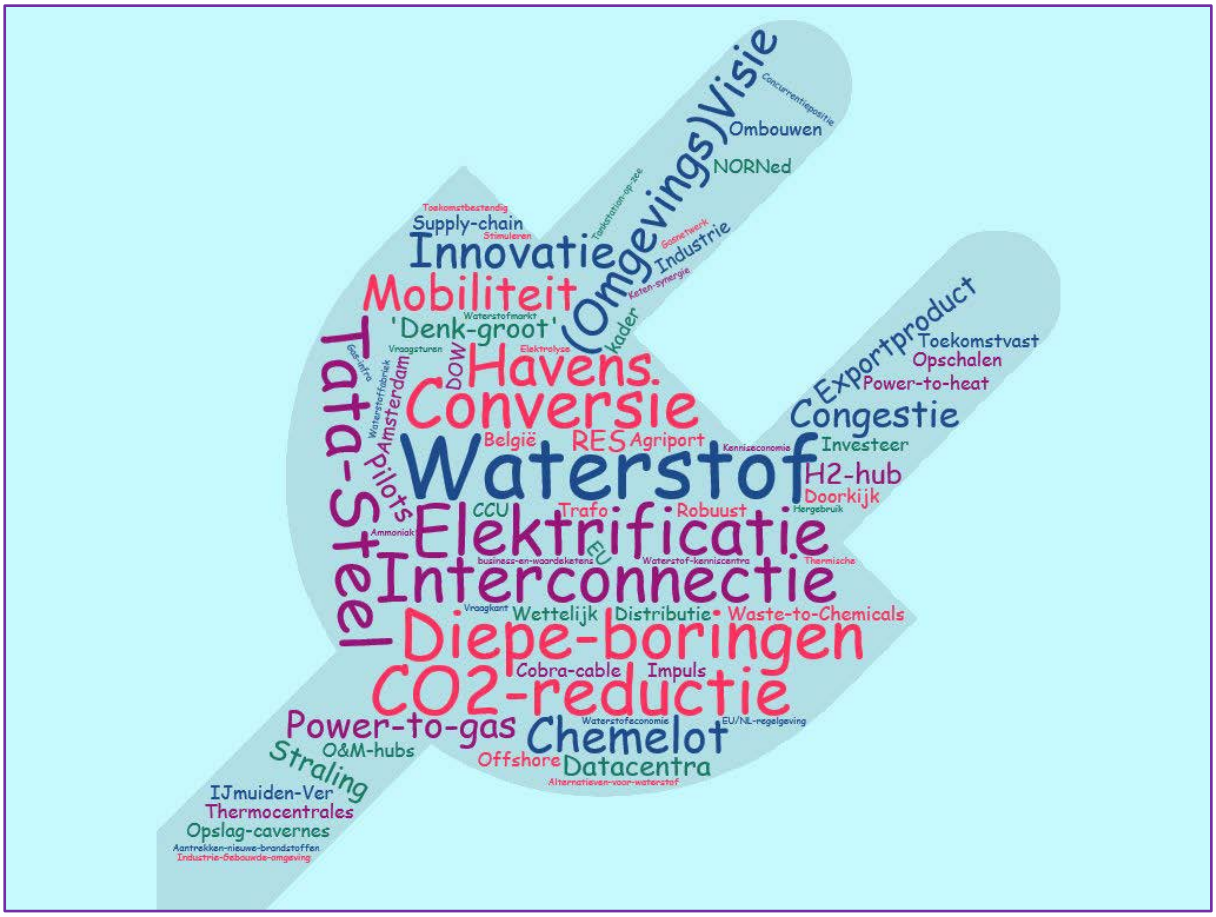

Over <u>aspecten die raken aan langere termijn ontwikkelingen en de toekomst</u> werd door veel deelnemers geopperd om de ontwikkeling van de waterstofeconomie, naast de mogelijkheden van elektrificatie en interconnectie te bezien. De productie van waterstof met behulp van elektriciteit van windturbines en het gebruik van waterstof als brandstof werd door veel deelnemers gezien als kansrijke optie voor de lange termijn (na 2030).
Toekomstvastheid bij de keuze van alternatieven werd bepleit (Masterplan 2030-2050). Dit is o.a. van belang om de industrie (Tata Steel, Chemelot) langjarig duidelijkheid te bieden om tot investeringen over te kunnen gaan in het kader van hun CO2-reductie verplichtingen.
Verder werd de mogelijkheid geopperd om gericht economische ontwikkeling te stimuleren in havengebieden en op plekken met datacentra en Agriports. Er werd gevraagd om onderzoek naar innovaties, o.a. de ontwikkeling van diepe boringen om de kwetsbare natuurgebieden te ontzien, innovaties om de gasinfrastructuur te hergebruiken (o.a. voor waterstof) en voor de aanleg van een energie-eiland op zee (of een H2-hub aan de kust).
De noodzaak werd bepleit voor de opvang van zowel pieken als dalen in de elektriciteit voorziening. Ook werd aandacht gevraagd voor de (te verwachten) toename van de vraag, zowel bij de (proces)industrie, als voor lage temperatuur verwarming van woningen in de gebouwde omgeving (warmtenetten) aan de kust en voor mobiliteit en transport.
Dit alles vereist ketensamenwerking en systeemdenken en aansluiting op de omgevingsvisies en regionale energie en klimaat strategieën van gemeenten en provincies, maar ook samenwerking in EU-verband.
Congestie in het elektriciteitstransport moet worden voorkomen. Er werd gevraagd tot het doen van pilots (waste to chemicals, systeemintegratie, thermocentrales, meervoudig gebruik) en er werden zorgen geuit over de financierbaarheid van deze transitie. Als dat Nederland goed lukt, dan is die kennis een exportproduct (‘denk groot’).
Opvallend tijdens de bijeenkomst was, dat breed werd gediscussieerd over de toekomst van de energie voorziening van Nederland; terwijl het project Verkenning netten op zee alleen gaat over het aan land brengen van de elektriciteit die geproduceerd gaat worden met de windturbines op de Noordzee.

De procesopmerkingen

Draagvlak
Onderzoek
Betrek
Tijdig
Stakeholders
Gebiedsproces
Provincie
Samenwerking
Omgevingsvisie
Betrokken
Zorgvuldig
Koppel
Participatie
Investeer
Communiceer
Combineer
Burgers
Betrekken
Betrokkenheid
Duidelijke-boodschap
Energietransitie
Stimuleer
SOM
Keuzes
Zeeland
Zuid-Holland
Informeer
Weeg-af
Durf
Visie
Duidelijkheid
Betaalbaarheid
Ketensamenwerking
Toekomstbestendigheid
Bundel
ACM
Delta
Innoveer
Inpassing
Omwonenden
Strategisch-omgevingsmanagement
Joint-Fact-Finding
Omgevingswet
Gemeenten
Lokale
RES
Partijen
Compenseer
Reserveer
Ontwikkel
NIMBY
Alternatieven
Samenwerken
Netwerken
Acceptatie
NGO's
Landschap
Vissen
Koppeling
Waterschappen
Natuur
Adaptief
Integrale
Ruimtelijke
Start
regret
Maak
Leer
Kies
Versnel
Creëer
Kansen
Helder
Lef
Industrie
Internationaal
Weerstand
Ministerie
Verbinden
Verbindingen
Verbindingsgebied
Verbindingsgebieden
Verbindingsgebiedjes
Verbindingsgebiedjes
Verbindingsgebiedjes

Onderzoeks- en kennisvragen

Tijdens de startbijeenkomst van 12 april zijn diverse vragen naar boven gekomen die in onderstaande tabel zijn samen gevat. Deze vragen zullen voor zover mogelijk tijdens het proces van de verkenning worden opgepakt. Dit betreft met name de vragen in de kolommen 2, 3 en 4.

Onderzoeks- en kennisvragen voortkomend uit de startbijeenkomst Verkenning netten op zee 2024-2030 van 12 april 2018					
Nut en noodzaak	Alternatieven	Effecten onderzoek 2018	Kennisvragen 2018	Effecten onderzoek MER 2019	Overige uitzoek vragen
Wat zijn de verwachtingen voor de toekomstige vraag naar elektriciteit (2030/2050) en kunnen we alle stroom wel kwijt?	Wat zijn de mogelijkheden voor waterstofproductie op zee met opslag op zee en transport met leidingen of schepen?	Wat zijn de kosten van de verschillende alternatieven?	Is het mogelijk om windparken aan te sluiten op bestaande kabels op de Noordzee?	Nieuwe boortechnieken ontwikkelen (grotere diepte en lengte) voor passage kust en andere kwetsbare gebieden	Wat zijn de mogelijkheden om vraag en aanbod te koppelen? En waar liggen kansen?
Wat zijn de verwachtingen voor de toekomstige vraag naar waterstof (2030/2050) en is omzetting naar waterstof wel zinvol?	Aanlanding Den Helder bekijken met opties voor omzetting naar waterstof of doorvoer van stroom	Hoe robuust is het alternatief (toekomstbestendig) en biedt het mogelijkheden voor doorgroei van wind op zee in de periode 2030-2050?	Is het mogelijk om 1 sleuf te gebruiken voor meerdere kabels?	Design en architectuur van het netwerk en de bouwwerken meenemen.	Wat zijn de mogelijkheden voor gebruik van het bestaande gasnet, voor de korte en lange termijn?
Wat zijn de belangrijkste factoren die de keuze bepalen tussen elektronen of moleculen?	Bekijk ook doorvoer van stroom naar grote verbruikers landinwaarts (o.a. Geleen, Eindhoven, Maasbracht)	Hoe groot is de economische uitstraling en het werkgelegenheidseffect op de aanland locatie?	Waar liggen de grootste knelpunten voor elektriciteit transport over land en zijn die te vermijden?	Effecten op het regionale netwerk voor elektriciteit transport beschrijven.	Wat zijn de mogelijkheden en verwachtingen voor elektrificatie van de industrie?
	Zijn er mogelijkheden om wind op zee te koppelen aan warmtenetten?	Wat is het ruimtebeslag voor trafo's, convertor, leidingstroken en wat zijn opties voor ruimtelijke inpassing?	Wat zijn de ruimtelijke gevolgen van het onlangs uitgebrachte advies betreffende magnetische straling?	Kansen benutten voor natuur inclusief ontwerpen en bouwen.	Wat zijn de mogelijkheden en verwachtingen van interconnectie?
	Bekijk ook het alternatief voor aanlanding van een gelijkstroom kabel IJmuiden Ver in Noord-Holland.		Wat zijn de voor- en nadelen van gelijkstroom ten opzichte van wisselstroom?		Wat zijn de mogelijkheden voor opslag van elektriciteit en hoe is dit operationeel te maken?
			Kentallen waterstof: hoeveel energie verlies treedt op bij omzetting; wat is de kostprijs t.o.v. elektriciteit; hoe groot zijn de transportkosten.		Afstemming op provinciale omgevingsvisies.
					Is het huidige wettelijk kader toereikend en zo nee, wat moet er veranderen?
					Op welke termijn kunnen grote hoeveelheden waterstof in de markt worden gezet?
					Mogelijkheden voor joint fact finding